

Kéretlenül küldött cikkeket csak akkor küldünk vissza, ha bélyeget mellékelnek. Kéziratokat hat hétnél tovább nem őrzünk.

Szerkesztőség:
VII., István-út 67.
Telefon : 117-58.

A NŐ ÉS A TÁRSADALOM

A FEMINISTÁK EGYESÜLETE, A NŐTISZTVESELOK ORSZÁGOS EGYESÜLETE, A NAGYVÁRADI, SZOMBATHELYI, TEMESVÁRI ÉS ARADI NŐTISZTVESELŐK EGYESÜLETEINEK ÉS A „FÉRFILIGA A NŐK VÁLASZTÓJOGA ÉRDEKÉBEN“ HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Lapunk tartalmát csak a NŐ és a társadalom megnevezése mellett szabad átvenni. Cikkét átvételéhez azonkívül a szerző engedélye is megszerzendő.

Kiadóhivatal:
Andrássy-út 83.
Telefon 80-75.

TARTALOM: 15 év. – Gyümölcserlelő. – *Máday Andor*: A magyar parlament és a nők egyenjogúsítása a hetvenes években. – *Lugmayerné Tóth Erzsébet*: Tanítónők ügye. – Molnár Viktor a tanítónők ügyéről. – Glosszák. – *Bíró Lajos*: Tanító és tanítónő. – *Szegvári Sándorné*: A nő jogi helyzete a kultúrállamokban. – *M. T. Schaffner*: Svájci asszonyok a kenyérkereső pályákon. – Szemle. – Nőtisztviselők Országos Egyesületének rovata. – Feministák Egyesületének rovata. – Nőkongresszus rovata.

15 év.

1897. augusztus havában alakult meg az első magyar szociálpolitikai alapon működő nőegyesület: a Nőtisztviselők Országos Egyesülete. Ez az organizáció vonzotta magához mindazokat a nőket és férfiakat, akik a nő-tisztviselőknek nemcsak hivatásbeli, hanem női érdekeit is kívánták védeni. A Nőtisztviselők Országos Egyesületében csoportosultak az ország feministái, amíg elegendő lettek ahhoz, hogy megindítsák a magyar nőmozgalom központi szervezetét, a Feministák Egyesületét. A lefolyt 15 esztendő a magyar nőmozgalom legforróbb harci ideje. Kemény küzdelmek, gazdag sikerek évei voltak, biztos alapjai a magyar nő-tisztviselők végső diadalának. A Nőtisztviselők Országos Egyesülete hazánk egyik legtekintélyesebb testülete és a nőmozgalomnak egyik legszámottevőbb organizációja. A politikai nőmozgalomnak annyiban is nevezetes faktora volt, hogy 1905. szeptember havában kérvényt nyújtott be a kenyérkereső nők választójoga érdekében, megelőzve ezzel a Feministák Egyesületének a nők általános választójoga érdekében 1905. december havában benyújtott első kérvényét. Az egyesület a magyar nőmozgalom leg súlyosabb részét végezte, úttörője volt a nők szervezésének. Munkájával hervadhatlan érdemeket szerzett.

Gyümölcserlelő.

A választójogi reform, úgylátszik, elérkezett utolsóelőtti állomásához: ha előre ki nem számítható akadály nem jön közbe, őszszel végre az utolsót is eléri. Nyilvánosságra kerül a kormány tárgyalási alapul szánt tervezete.

Minekután megismerkedtünk az ellenzék tervezetével.

Az ellenzék: a Justh-párt, a Kossuth-párt, a Köztelekiek, a szociáldemokrata párt, a néppárt, az általános választójog ligája és a Reformklub. Homlokegyenest ellenkező érdekek, minden osztályok, felekezetek, rangok és rendek, ezerfelé húzó összessége. Egységesek csak abban: hogy 2,400.000 férfinak követelnek választójogot és visszautasítják a nők választójogát.

Hogy két millió négyszázer férfi választójogát Magyarországon az ellenzék általános választójognak nevezi, vicc, amellyel ezúttal foglalkoznunk nem kell.

Szervezett mozgalmunkra nézve csak az fontos, hogy Károlyi Mihály, Garbai Sándor, Kúnffy Zsigmond, Kossuth Ferenc, Justh Gyula, gróf Zichy Aladár, Szende Pál, Polónyi Géza és követőik megegyeznek abban, hogy a nőknek semmiképen sem szabad ezúttal választójogot adni.

Ezzel szemben óriási jelentőségű az, hogy az egyesült ellenzék keretén kívül hatalmas tábor áll követelésünk pártján. Mozzgalmunk szervezkedésének kezdetén körkérdest intézett a közélet iránytadó férfiához s már akkor nyilvánvaló volt, hogy nálunk sokkal természetesebb igazságérzéssel fogadják a nők politikai egyenjogúsításának követelését, mint Ausztriában vagy Németországban. Magyarország asszonyai és sok férfai azóta lankadatlanul művelte a talajt. Senkit sem lephet meg, ha a vetést aratás követi majd.

Gyümölcserlelő nyara van mozzgalmunknak. Vetésünk érik és az ősz meghozhatja igyekvésünk eredményét. Az egyesült ellenzék jégesője nem tett nagyobb kárt, mint Kristóffy nőjogot ellegyintő mozzdulata és Andrássy Kristóffy-imitációja.

Agitációnk a társadalom minden rétegébe vitte követelésünk megértését. Mind többen felismerték, hogy nekünk szükségünk van az államra és az államnak ránk, hogy a nők közreműködése nélkül helyesen meg nem oldhatók a magyar társadalom kulturális problémái.

A nők választójoga minden parlamentárisan berendezett ország égető politikai kérdése. Politikai éleslátásról, tisztességes elfogulatlanságról tesz tanúságot az az ország, amely asszonyait nem kényszeríti erőtpazarló, elkészerítő harcra, hanem politikai öntudatosságuk motorját az ország haladásának szolgálatába fogja. Az ellenzékettől a motorikus erőtlől bűnös módon továbbra is meg akarja fosztani az országot; minden figyelmünk tehát a többi pártokra irányú: vajjon ezek felismerik-e az ország szükségleteit, tudnak-e igazságot tenni?

Az utolsó, a döntő állomáshoz érkezünk. Bármilyen biztatók is kilátásaink: ne várjunk ölbetett kezekkel, hanem folytassa mindenki munkáját! Pótolhatatlan mulasztás, amit a választójogi törvényjavaslat előkészítéséig megtenni elmulasztunk és a biztos diadal téglája mindaz, amit követelésünk érdekében addig teszünk.

A magyar parlament és a nők egyenjogúsítása a hetvenes években.

(Deák, Jókai, Pulszky, mint a magyar feminizmus úttörői.)¹
Írta; *Máday Andor*, Neuchatel.

A választójogi törvényjavaslat tárgyalása kapcsán a magyar országgyűlés a nők szavazatjogával is fog foglalkozni. Erre való tekintettel nem lesz talán érdektelen arra hivatkozni, hogy a hetvenes években parlamentünk több ízben foglalkozott a nők politikai vagy polgári egyenjogúsításának kérdésével.

A magyar parlamenti események között a nők politikai egyenjogúsítása szempontjából legjelentősebb volt talán az, hogy *Madocsányi Pál* képviselő, az országgyűlés 1871. március 13-i ülésén *több özvegy nő kérvényét*² mutatta be, „melyben – Madocsányi szavai szerint – a folyamatban levő megyék és községek rendezése és a választási törvény alkotásánál az őket megillető választási jog megadásáért esedeznek.” Ez a kérvény, bár foganatja nem volt, a magyar nők választójoga szempontjából óriási fontossággal bír. Utját vágja u. i. annak az állításnak, mintha a 48-ban és 74-ben keresztül vitt jogfosztás, amely az özvegy ek-

nek 48. előtt fennállott politikai jogait eltörölte, a jogfosztottak hallgatólagos beleegyezésével ment volna végbe. *Ezeknek az özvegy nőknek a kérvénye mintegy félbeszakítja s meghiusítja az elévülést, amelyre a feminizmus ellenségei ma hivatkozni szeretnének.*

1872. január 13-án *Majoros István* a nők politikai egyenjogúsításának kérdését törvényjavaslat formájában hozza a parlament elé, s javaslatában a nőknek a férfiakkal minden téren, úgy a politikában, mint a magánjogban való egyenjogúsítását indítványozta. Bár e javaslat benyújtásakor nem ért el semmi közvetlen sikert, viszont meg kell állapítanunk, hogy a nőknek a férfiakéval egyenlő cselekvőképességet biztosító 1874. XXIII. t.-c. *Majoros egyenjogúsító javaslatának* egy részét magáévá tette. Kiemelendő ezen kívül, hogy *Majoros törvénytervezete révén az európai kontinensen valószínűleg a magyar parlament volt az első, amelyben a nők szavazati jogát javaslatba hozták.*

A női szavazatjog mellett állást foglalt még *Majoros* és vele együtt *Stanescu Imre* az országgyűlés 1874. évi július 8-i ülésén a választói törvény tárgyalásakor is, de hiába.

De ha sajnálattal kell is konstatálnunk, hogy a 70-es években a nők szavazat jogának a magyar parlamentben alig akadt két-három híve, viszont büszkeséggel tölthet el az a tudat, hogy országgyűlésünk legalább más téren: a polgári jogegyenlőség tekintetében Európában úttörő szerepet töltött be.

Úttörő munka volt a nők teljeskörűségéről szóló 1874. XXIII. t.-c. elfogadása, amely úgy a hajadonnak, amint a férjes asszonynak és az özvegynek a férfiével egyenlő teljes cselekvőképességet biztosított, holott a legtöbb európai törvény – legalább ami a férjes asszonyt illeti – még ma sem jutott idáig. De még tovább is ment ez a törvény, amennyiben valósággal kiváltságot adott a nőknek, amidőn kimondta, hogy a kiskorú nő férjhez menetele által nagykorúvá válik, holott a férfi ugyanily kedvezményben nem részesül.

Nem kevésbé figyelemre méltó azonban a magyar parlamentnek egy másik, a hetvenes évek legelejére eső állásfoglalása, amely a nők munkajogára vonatkozott.

Illésy Györgyné, *Ember Lina* az 1870. év végén folyamodott a képviselőház elnökéhez, hogy mint országgyűlési gyorstörő alkalmaztassék. *Sommsich* elnök a képviselőház elé viven az ügyet, a ház 1870. december 21-én kimondta, hogy nőknek az országgyűlési gyorsirodában való alkalmazását elvileg nem ellenzi. 1871. jan. 19-én *Sommsich* újra a ház elé viszi az az ügyet, kérve, hogy magyarázza meg a ház a végzés értelmét. Erre *Deák Ferenc* – miként az egykorú „Nők Lapja” írja – „világosan meg-

¹ E cikk tárgya szerzőnek egy sajtó alatt levő munkájából való, melynek címe: „A magyar nők jogai a múltban és jelenben”

² E kérvény létezéséről már a „Műveltség könyvtára” c. gyűjtemény „A Társadalom” c. kötetének 596 lapján említést tettem.

magyarázta” a ház decemberi határozatát, amely azt jelenti, „*hogy oly egyént, aki valamit tud és tudását érvényesíteni kívánja, csupán azért, mert nő, elutasítani nem lehet.*” Deák álláspontját támogatták: Tisza Kálmán, Tisza László, Várady Gábor, Jókai Mór, Pulszky Ferenc, P. Szathmáry Károly, Halász Boldizsár, Szilády Aron, Helfy Ignác, Csernátony és még többen. Ellene csakis Németh Albert, Ürményi Miksa és Zsedényi Ede szólaltak fel.

A többség állásfoglalásának gyakorlati haszna ugyan nem volt, mert a kinevezés elnöki jog lévén, Sommsich kijelentette, hogy míg ő elnök lesz, asszony az országgyűlési terembe be nem teszi a lábát, ellenben óriási hordereje volt a magyar képviselőház állásfoglalásának elvi szempontból, miután a nők munkajoga egyenjogúságának legilletékesebb elismerése volt.

Allamférfiainknak a nők munkára való jogát s a férfiakkal való egyenjogúságát elismerő állásfoglalását nemcsak a hazai feministák tekintették nagy erkölcsi diadalnak, hanem ugyanilyen jelentőséget tulajdonítottak neki az ország határain kívül is. Ez megnyilvánult abban, hogy a „*Bécsi Általános Nőegylet*”¹ Deákhoz, Pulszkyhoz, Jókaihoz és Váradyhoz 1871. február 9-én „*hálairatokat*” intézett. E hálairatok, mint a magyar feminizmus történetének dokumentumai, megérdemlik, hogy e cikket kivonatos leközlésükkel fejezzem be.

1. A Bécsi Általános Nőegylet Jókaihoz.

(1871-ben.)

(Kivonat.)²

.....Vannak politikusok, akik a nőkérdést központi szempontból tekintik. Annál magasabbak azon szelleműs férfiak érdemei, kik a maguk világosságával a kétség homályát eloszlatják.

Őn a műzsák fia, az ős templomok papja ... saját tapasztalataira támaszkodva, nyilvánosan kimondotta, hogy a munkálkodó nő a maga hivatásának gyakorlásában tiszteletet tud magának szerezni. Fogadja, azért minden jóra törekvő nő háláját. Tartsa meg az Eg önben az igazság és a jog iránti érzelmeket és tartsa meg Önt nekünk, mint a nőügy bajnokát.”

2. A Bécsi Általános Nőegylet Pulszky

Ferenchez. (1871-ben.)

(Kivonat.)³

„A kor szelleme a magyar képviselőház ajtaján már kopogtatott január 19-én.... Ez alkalommal ön, tisztelt Úr lelkesedéssel határos melegséggel védte a nők munkáját. Ön, mint egy szelleműs író férje, nem engedhette meg, hogy a női munkát kicsinyeljék és a könnyelműek hiábavalóságával hasonlítsák össze....

... Ma oltalom nélkül áll a nők joga a férfiak erőszakos elnyomása alatt..... Férfiasán erőteljes fel-

lépéséért a nők joga érdekében forró köszönetet mondunk Önnek. Vezérelje önt mindenha a felvilágosodás napja és melegítse az Ön szívét hazájának és az üldözött nők jogainak érdekében.”

3. A Bécsi Általános Nőegylet Deák Ferenchez. (1871-ben.)

(Kivonat.)¹

„... Ön ... a magyar képviselőház január 19-iki ülésén a női gyorsírók alkalmazása feletti tárgyalás alkalmával *rémlátásnak (Schwarzseherei)* nevezte a *nők nyilvános alkalmaztatást jogai és igényei elől való gyermeki félelmet*. Fogadja a női ügy e helyes felfogásáért igyekező nők egy egyesületének köszönetét....

... A női munka az államok megalapításánál nagy szolgálatot tett a világnak. Penelope feltalálta a fonást és szövést, Semiramis Babilont építette, Didó megépítette Karthágót. S említsük-e a magyar hősnőket: Zrínyi Ilonát, Szapárynéét és sok más hősnőt, kiknek nevét a történelem érdemmel feljegyezte, annak bizonyosságául, hogy mire képes a család és a haza javára a nemes nőiség és a női önfeláldozás....

Őn a szabad magyar birodalom törvényhozóinak tanácsában megadta a hangot a társadalmi reform helyes felfogására, melynél első helyen áll a nők sorsának javítása. Legyen ezért az Ön neve világszerte dicsőítve!”■

E kortörténeti dokumentumok közlése után azzal az óhajjal fejezem be e cikket, bár törvényhozóink a választójogi reform tárgyalása alkalmával Deák Ferenchez és társainak nyomdokába lépnének, megértve, hogy miként 40 év előtt a munkára való jogot, úgy ma a választójogot követeli a korszellem a nők részére.

Tanítónők ügye.*

Írta: Lugmayerné Tóth Erzsébet, Mihályfa.

A tanítói fizetésrendezéssel kapcsolatban egy hihetetlennek látszó hír jelent meg a lapok hasábjain, az, hogy a rendezésnél az állami tanítónők 200, a felekezeti pedig 400 koronával fognak kevesebbet kapni, mint férfi kollegáik.

E hírt nem akartuk komolyan venni, hírlapi kacsának tartottuk s rossz vicceket csináltunk rá, mint abszurdumra. Hónapokig voltunk bizonytalanságban; hol egyik, hol másik lap fel-fel újította; de hivatalosan sem meg nem erősítették, sem meg nem cáfolták. Végre aztán jött az az igazságosan, méltányosan kiosztott lakbérpótlék, hol a saját házukban lakó, vagyon felett rendelkező leánykollegák kaptak pótlékot, a hat gyermekes családnyak pedig nem. Később következett a férjes állami tanítónők féllakbérének elkobzása. E két dolog megtörténte után már nem kételkedtünk; elhittük volna még a halálos ítéletünket is; megértettük, hogy soknak találják ezt a darab

¹ L. „Nők Lapja” 1871. évi 17. sz.

² L. Nők Lapja 1871. évi 7. sz.

³ L. Nők Lapja 1871. évi 3. sz.

¹ L. Nők Lapja 1871. évi 3. sz.

* Előadta a Feministák Egyesülete által július 1-én rendezett országos tanítónőgyűlésen,

kenyeret, melyért valóban napszámosként megdolgozunk s le akarnak belőle törni egy darabot. Ezer és ezer tanítónő ajkára tolt a kérdés: de hát miért? Hiszen képzettségünk ugyanolyan, mint férfi kollegáinké, ugyanazt a kulturmunkát végezzük, mint ők; miért akarják hát a mi munkánkat kevesebbre értékelni? Mi vagyunk alapvető munkásai a magyar kultúrának; a mi megkezdett munkánkat folytatják tovább a középiskolák. A közép- és felsőbb leánysiskolák tanítónőinek férfi kollegáikkal egyenlő fizetést és lakbért adtak. Minket az előlépésben két évvel hátravetnek, így áll elő a 200, illetve 400 korona különbözet; a lakbérosztálynál el akarják zárni előlünk a fokozatos emelkedést. Más iskolák tanítónőinek munkáját a férfiakéval egyenlően értékelik, csak mi elemi iskoláknál működő tanítónők nem tudunk olyan értékű munkát produkálni, mint a férfiak?

A feleletekből, melyekkel kérdéseinkre ez eljárást megokolták, két lényegesebbet jegyeztem meg: először, hogy a férfi tanítónak katonai szolgálatot kell teljesítenie, másodsor, hogy a férfitanító nagyobb társadalmi munkát végez, mint nőkollegája. Nézzük csak az elsőt. Tudósok bebizonyították, hogy a nő úgy fizikailag, mint szellemileg gyorsabban fejlődik, előbb lesz érett.

Egy 18 éves leány már kész nő, míg egy 18 éves fiú még nem megy komoly férfiszámba.

Az a katonai szolgálat csak javára válik a képezdeből kikerült fiatal tanítónak; a zöld fiúból férfit érlel, előkészíti az élet nehéz küzdelmeire, a katonaságnál töltött idő nem elveszett idő s nem is oly szörnyű áldozat, melyért nőkollegái rovására kárpótlást igényelhetne. Anyagi áldozatába sem kerül, mert ellátásáról az állam gondoskodik, sőt az önkéntesi évet beszámítják a szolgálati évekbe. Hány tanítónő van évekig állás nélkül; bár volna egy amazoncsapat, hol szegény tanítónő ellátást kapna addig, míg állása kerül!

Végül is, ha a férfiak, mint katonák szolgálják az államot, mi férjes tanítónők katonákat szülünk az államnak.

Nézzük a második megokolást, hogy a férfitanítók számottevőbb társadalmi munkát végeznek. Igaz! Mert a férfitanítónak szokták kiosztani az olyan társadalmi munkát, melyért kisebb-nagyobb tiszteletdíj jár. Nem irigylem férfikollegáimtól, hiszen koldusfizetésük mellett rájuk fér egy kis pótlék, csak bizonyítani óhajtom, hogy a férfitanító számottevőbb társadalmi munkájáért, ha nem csordul, cseppen, de a tanítónő ilyenmű munkájáért legfeljebb egy-egy ékesen megfogalmazott jegyzőkönyvi köszönet jár. Elsorolom, mit tesz a tanító az iskolán kívül: szövetkezetvezető, az 300 kor., faiskolafelügyelő, az 400 kor. és

fuvar, napibiztos a takarékbán vagy bankban, napi 10 kor., titkár a gazdasági egyesületben tiszteletdíj 400-500 kor., dalárdavezető az iparoskörben 200 kor., anyakönyvvezető, az 200 kor.

Most nézzük a tanítónőt: jegyző a vöröskeresztgyeletben, pénztárnok a jótékony nőegyletben, napibiztos a népkonyhán, felügyel a patronázs által rábizott gyermekekre, élőképeket, színdarabokat, pásztorjátékokat rendez, jelmezeket varr, királyi palástokat hermelinez, pásztorszűröket tulipánoz, színfalakat fest. Ócska ruhát koldul a szegény gyermekek, filléreket a tüdőbetegek, vakok, süketnémák, hülyék és nyomorék gyermekek számára.

Nagyon sok jótékonycélú előadás sikerét a névtelen szereplők, a tanítónők készítik elő; sok jótékony egylet perselyét az általuk összekoldult fillérek töltik meg. Vajjon azok a nagyságos, méltóságos, kegyeim és és fenséges hölgyek, kiknek feje köré mi segítjük fonni a jótékonyág glóriáját, kiknek mellére mi segítjük tűzni az érdemkereszteket, tudják-e, mi készül ellenünk? S ha tudják, miért nem emelik fel tiltakozó szavukat a jótékonyág közkatonái érdekében?

Bizonyítani óhajtom, hogy a tanítónő az iskolában is dolgozik annyit, mint férfikollegája, itt van egy példa: az osztott iskola 4-ik fiúosztályát tanítja a férfi-, a 4-ik leányosztályt pedig a nő-tanító; ugyanazokat a tantárgyakat, ugyanannyi óraszámval, a fiuknál két óra torna, a leányoknál két óra kézimunka. A férfitanító 4 óra után megy sétálni, társaságba, vagy kávéházba; a tanítónő megy haza, de utána egyik tanítványa egy kosár, 20-30 drb kézimunkát visz. A tanító este szórakozhatik, ahogy kedve tartja, a tanítónő ellenben előszedi a hazavitt, megkezdésre váró, vagy elrontott, kijavításra szoruló, ragadós, piszkos kis munkákat s 3-4 este a következő kézimunkaóráig elszórakozik vele. Hát még az osztatlan iskolánál, hol 5 osztály leánykát – átlag 50-60-at kell legalább is heti 4 órán, ha eredményt akar felmutatni – tanítani! (Mint jó magamnak is!)

Szerénytelenség nélkül mondhatom, hogy abban a kis faluban, hol 10 év óta működöm, a kézimunkatanítással a téli hónapokra, mikor a mezei munka szünetel, keresetforrást nyitottam a leányok számára. Erősen hiszem, hogy nem csak én mondhatom ezt, hanem igen sok társnőm is. Hát ez nem számottevő társadalmi munka? Valamelyik lapban fizetésünk redukálása okául az ország zilált pénzügyi helyzetét említették. Ezt az okot még felemlíteni is szégyelem; Magyarország nem juthatott még annyira, hogy magbillent pénzügyi egyensúlyának helyreállítására szellemi munkásnőit legyen kénytelen kiuzsorázni.

Akinek agyában megfogamzott e ránk

nézve oly sérelmes fizetéstervezet, vájjon számolt-e azzal, mily következményeket vonhat maga után e tervezet törvényre emelése? Gondolt-e arra, hogy az az anyagilag megkárosított, önérzetében megsértett s férfikollegája előtt megalázott tanítónő munkakedvét, ügybuzgalmát örökre megbénítja? Vagy lehet-e kívánni, hogy ugyanazt a munkát kevesebb díjazásért ép oly lelkiismeretesen végezzük, mit férfikollegáink nagyobb fizetésért teljesítenek.

Lehet-e csodálni, ha egy nagyobb tanterületben, hol minduntalan párhuzamot lehet vonni a férfi- és nőtanító munkája között, hol a férfikollega folytonos emlékeztető arra, hogy a nő munkáját lekicsinylik, lehet-e csodálkozni, ha abban a tanítónőben felébred a dac s azt mondja: ha az én munkám előttem nem ér annyit, mint férfikollegáimé, jól van, legyen igazatok!

Lelohad az ügyszeretet, a lelkesedés lángja s a lekicsinyelt tanítónő egykedvűen, gépiesen végzi majd kötelességét s többet aligha tesz, mint amennyit a paragrafusok eléje szabnak.

És mivé lesz majd a kartársi egyetértés? E törvény az egyenlenség, a gyűlölködés üszkét fogja dobni a tantestületekbe, hol eddig férfi és nő békésen megfértek egymás mellett, ott ezután irigykedve, egymás működését szigorúan vagy igazságtalanul bírálgatva, gátolni fogják az együttműködés sikerét.

Az eddig elmondottakból mindenki meggyőződhetett, mily igazságtalanul sújt minket tanítónőket e fizetési tervezet s mily káros következménye lesz a tanítás eredményére; azért felkérem nemcsak társnőimet, de a művelt magyar nők összességét s a szellemi munkásnőket becsülni tudó férfiakat is, jöjjenek segítségünkre, hogy igazságért, méltányosságért kiáltó szavunk ne hangozzék el nyomtalanul, mint a pusztába kiáltott szó, hanem legyen eredménye az, hogy e sérelmes fizetési tervezetet méltányosan megváltoztassák.

Molnár Viktor a tanítónők ügyéről.

A július 1-ei országos nagygyűlésre a Feministák Egyesülete meghívta Molnár Viktor volt államtitkárt is, a ki a következő levélben fejtette ki véleményét:

„Nagyságos Elnöknő! Folyó évi június hó 19-én kelt megtisztelő soraira – a tanítónők anyagi ellátásának kérdésében – véleményemet röviden a következőkben ismertethetem:

Az egyesületnek a tanítónők érdekében indított mozgalmát teljes mértékben helyeslem. A közoktatásügyi miniszter által tervbe vett tanítói fizetésrendezés végső eredményében *különbséget* tesz férfi és nő, tanító és tanítónő

között. Így a kétféle mérték alkalmazásával a javasolt rendezés *erkölcsi* alapját elveszítette.

Az igaztalan megkülönböztetés tanító és tanítónő között ugyanis csak *két* elképzelhető alapon, illetve csak kétféle elmélet alapján születhetett meg. A tervezet alkotói vagy azon az alapon állanak, hogy a tanító és tanítónő *munkája* között az értékelés szempontjából különbség van, vagy azt vették alapul, hogy a szociális élet küzdelmében mindenütt *kisebb* a nő *megélhetéséhez szükséges* minimum, mint a férfi fentartásának létminimuma. Mind a két felfogás *elhibázott*, mert gyakorlatban abszurdumra vezet. Mihelyt a tanítónőnek munkájáról az a hivatalos vélemény, hogy az értékben *kisebb*, mint a tanítóé és mihelyt nyíltan ezen az alapon a tanítónő javadalmát megrövidítik: azonnal elvitázhatlan *jogot* adnak a tanítónőnek arra, hogy az anyagi megkülönböztetés arányában *tényleg kevesebb*, illetve *értékteletlenebb* munkát adjon, mint a tanító. Rögtön látható, hogy mekkora lesz az anarchia népoktatásunkban, ha ezt a jogot 10.000 tanítónő veszi alkalmazásba.

A másodiknak említett, a létminimumon alapuló felfogás következményeiben még helytelenebb, mert az önfentartás és megélhetés minimuma nemcsak a férfi és a női nemet illetően különböző, hanem változik ez a minimum *egyénenként* is, *kor szerint* is, a *természet* adta tulajdonságok és a *körülmények* okozta életviszonyok szerint is. Hiszen – hogy példával szolgáljak – ezen felfogás alapján annak a tanítónőnek vagy akár tanítónak, a ki háztulajdonos is egyúttal, egyáltalában nem kellene lakbért se adnia a kincstárnak; annak a tisztviselőnek, a kinek megélhetési viszonyai öröklés útján például hirtelen megváltoztak, fizetése megfelelő részét is el kellene venni... De nemcsak helytelen ez a két teória, hanem *igazságtalan* is, mert hiszen arról senki sem tehet, ha ő kevesebből is meg tud élni, mint a másik; másrészt pedig a legtermészetesebb valami az, hogy az emberi munka értéke (egy-egy nem körében is) ezerféle különbséget mutat. Már pedig nagyon igaztalanul járna el az, aki a takarékoszt azért rövidítené meg, mert takarékos; a tízszer értékesebb munkát végző egyéniségnek pedig tízszer annyi fizetést biztosítana, mint a más természetű, értéktelenebb munkát végző, de szorgalmas egyéniségnek.

Még csak azt jegyzem meg, hogy a népi iskolai tanítónőkkel szemben tervezett elbánást viszonylagosan is és mindaddig minősített igazságtalanságnak tartom, a míg a polgári és felsőbb leányiskolák tanerői között az *egyenlő* anyagi elbánás fönnáll. Ha nincs különbség férfi és nő között a nagyobb dotáció mellett, úgy a jóval kisebb javadalmazás mellett még inkább nem volna szabad különbséget tenni.

Látható, hogy az *egyenlő* elbánás a *régi* állapot volt az egész vonalon; az *egyenlőtlen* elbánást az új rezsím tervezi. Szomorúsággal van tele az az érthetlenség, hogy miért nem a fejlődést, a haladást szolgálják tanügyünk vezetői?

Megtisztelő bizalmukat megköszönve és a kongresszuson résztvevőket melegen üdvözölve, maradok Nagyságod őszinte híve, Budapest, 1912. június hó 28-án. *Molnár Viktor*, v. államtitkár.

GLOSSZÁK.

A higgadt nem. A lapok jelentették: „Szelecsán Sándor sándorfalusi lakos elaludt az országúton és azt hitte, hogy Czinczár Mihály gazdálkodó álmában elvette a pipáját. Ezen összevesztek és ő dühében Czinczárt a kaszájával halálra kaszabolta.”

„Nagyváradon Unterreiner Márton házmesternek a feleségét napok óta nem látták. Az asszony testvérének a fülébe jutott a különös hír és a rendőrségen jelentést tett róla. A rendőrök fölnyitották a lakást és ott találták félholtra verve a házmester feleségét. Vánszorogva ment el az asszony a rendőrségre, ahol előadta, hogy hat hónapja esküdött meg a férjével, aki rendkívül féltékeny volt és szenvedélyességében most annyira ment, hogy napok óta nem engedte ki a házból és ennivalót sem adott neki. Unterreinert letartóztatták és ő a rendőrségen előadta, hogy nemrég jött haza Amerikából. A rendőrség a további nyomozás során kiderítette, hogy a házmester hazajövet hajómunkás volt és összeveszve kapitányával, rövid szóváltás után a tengerbe dobta a kapitányt, aki ott veszett a tengerben. Azóta körözték a gyilkos embert, de nem jutottak a nyomára.”

Tetszik tudni, a nők hisztérikusak és ezért aggodalmas a politikai jogokkal való felruházásuk. Bezzeg más a férfi! Józan, higgadt, megfontolt: tőle nem kell féltetni az ország sorsát.

Ha nők tennék. A lapok a napokban jelentették: „*A falu boszorkánya.* Nádudvaron még mindig abban a hitben élnek az emberek, hogy az öregasszonyok boszorkányok. Már régóta haragudtak e miatt a falubeliek özvegy Molnár Gábornéra, akiről az a hit volt elterjedve, hogy az ördöggel cimborái és megrontja az embereket és az állatokat. A boszorkánynak vélt öregasszony leányát pár év előtt feleségül vette Molnár Imre *jómódú gazdálkodó*, aki igyekezett az anyósáról elterjedt rossz véleményt eloszlatni. Azonban nemcsak hogy ez nem sikerült Molnár Imrének, *de maga is szentül hitte, hogy az anyósa boszorkány.* Ez a hite főként akkor erősödött meg, midőn elpanaszolta a szomszédainak, hogy a tehenei kevés tejet adnak. „No, most már egészen bizonyos, hogy az anyósod az ördöggel cimborái s az rontotta meg a tehenedet.* Ezt mondták Molnárnak az emberek, akik ezenkívül még felsoroltak néhány esetet, amelyekben állítólag szerep jutott a vén asszony boszorkányosságának. Több se kellett Molnár Imrének. Tegnap felbőszülve az anyósa lakására ment s kérdőre vonta, hogy az ördögleg barátokozik. Az öreg asszony hiába tiltakozott ellene,

Molnár Imre annyira dühös volt, *hogy vasvillával keresztül szarta, s addig ütötte, amíg életet sejtett benne.* A csendőrök Molnárt elfogták s kihallgatásakor kijelentette, hogy ha még el nem pusztult, okvetlen ki fogja végezni, ha kiszabadul a fogházból.”

Ha közöttünk akadna jómódú gazdálkodó, aki apósát agyonütné, mert hite szerint az ördög nagyanyjának udvarol, baltának használnák a nők választójoga ellen, így azonban a „jómódú gazdálkodó” és Nádudvar többi babonás férfiai, voksaikkal hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a dr. Láng Margitok ne lehessenek egyetemi tanárok, mert csak a hímnemű agy alkalmas a tudomány művelésére.

Nem behódolás. A nagybecskereki kaszinó rendes tagjai sorába felvette Fischer Regina dr. kórházi orvost. Az esetről megemlékezvén a Temesvári Hírlap, hosszabb bölcselkedéssel fűszerezi a hírt. Végeredményben arra lyukad ki, hogy „a férfias, komoly belátás megnyilvánulása volt e cselekedet, nem pedig a feminista áramlatnak, való behódolás, vagy pedig az úgynevezett gyöngéd nem iránti hódolat.” Az antifeministák a feminista szellem minden újabb térfoglalásánál erre az álláspontra helyezkednek. Mintha az éhezőnek, aki nagynehezen szerzett magának betevő falatot, azt mondanák: ne gondold, hogy most eszel, nem is táplálkozol, hanem az állkapcsaidban elhelyezett fehér csontocskák szétmorzsolnak valamit, a mit aztán emésztő szerveid egyszerű munkaképességük dokumentálására fel fognak dolgozni. Szerencsére, a feministák nem bánják a körülírásokat: csak jusson minél több és minél táplálóbb eledel az éhezőknek.

A nagyváradai rendőrség. Kivételesen „úri leányt” fogtak el és kínoztak meg, a közvélemény osztatlan felháborodása mellett. Nagyon kínos minden egyes ilyen eset, de mért jajdul fel a közvélemény csak akkor, ha úri leányt bántanak? Hát az állam gondoskodása mellett *fentartott* és szervezett prostitúción belül, a férfiak zabolátlanságának áldozatul dobott Schwarz Johannák légiójának nem fáj a rendőri durvaság? Tessék csak egyszer elképzelni a rendőri „felügyelet” alatt álló nők sorsát! Ha a prostitúció rendőri szervezését megszüntetjük, megszűnik az „úri lányok” megkínzása is.

Ha nő teszi. A Zsilinszky-fiúk gyilkos tettét sokan azzal mentették, hogy apjuk becsületéért öltek meg egy brutális embert. Härtl Lujza pofonját ugyanezek nőietlen durvaságnak minősítették. Pedig ott egy emberéletet oltottak ki, itt csak egy pofont legyintettek. Csak-hogy persze: a nő nem védhet becsületet!

Tanító és tanítónő.

Írta: *Bíró Lajos**)

... Az a bizonyos héber férfimádság így szól: hálát adok neked Istenem, hogy nem nőnek teremtettél.

A legújabb eset pedig a következő. A kultuszminisztérium most készíti az állami taní-

*) Bár lapunk kizárólag csak eredeti, máshol még nem közölt cikkeket tartalmaz, az illusztris írónak „Az Újság”-ban július 7-én megjelent ezt a cikkét *kivételesen* leközöljük.

tók fizetésrendezésének a tervezetét. A tervezet hoz jó és kevésbé jó dolgokat, van benne, ami örvendetes és van benne, ami kevésbé örvendetes . . . lehet róluk beszélni. Van azonban a tervezetnek egy intézkedése, amelyet nem lehet mérlegelgetni, amelyet nem lehet így is, úgy is nézni, amely nem részletkérdés, hanem elvi újítás, amely nem kiépítés, hanem jogfosztás, amely nem óhajtások teljesítése, hanem emberek megbélyegzése: az az intézkedés, hogy a tanítónő ezentúl kisebb fizetést kap, mint a tanító.

Mostanáig egyforma feltételek mellett egyforma fizetést kaptak. Ezentúl – ha a tervezetből törvény lesz – két egyforma képzett-ségű, egyforma munkát végző, egyformán kitűnő, vagy egyformán fogyatékos tehetségű, egyforma hivatalos múltú és egyforma érdemű tanító közül az egyik több fizetést kap, mert hímnemű, a másik kisebb fizetést kap, mert nőnemű. Nem a múlt, nem a munka, nem a tehetség fizetetik meg, hanem a sexus; polgárait, hivatalnokait két nagy csoportra osztja szét az állam és így szól az egyikhez: te helyesen tetted, hogy férfinak születted; és így szól a másikhoz: téged megbüntetlek, mert nőnek születted.

*

Kinek az agyvelejében fogannak meg vájjon az efféle újítások? Mert ha ismeretlen eredetű, régen begyökerezett rossz szokásról van szó, akkor az ember nyugodtan harcol ellene, de nem bosszankodik rajta. De hogyha egy nagy reformba zseniális újítás gyanánt kerül bele egy ilyen megkülönböztetés, akkor az ember mérges kíváncsisággal kérdezi: ki találta itt fel a puskaport? Hogy fest belülről vájjon az az agyvelő, amelyből huszadik századunk hajnalán ilyen gondolatok pattannak ki? Tiszteletreméltó egy agyvelő lehet, tiszteletreméltó barokk berendezkedésű agyvelő, amely a nagyszerű újítás gondolatát nyilván éppen olyan szent felhevülésben szülte meg, mint a Newton agyveleje a föld vonzásáról szóló tanítást, vagy Michel Angelo agyveleje a Medici-kápolna tervét. El kellett készíteni a nagy reformmunkát . . . vigyázni kellett, hogy az igények ki-elégüljenek és a pénz elég legyen . . . valami újat is kellett produkálni. . . Oh felhevülés, oh teremtő agyvelő, oh Gondolat . . . meg kell büntetni a nőket, mert nőknek születtek.

De hát igazán komolyan veszik a minisztériumban ezt a lángelméjű ötletet? Osztályok, tanácsosok, államtitkárok, a miniszter: csakugyan mind helybenhagyták, és éppen úgy el voltak tőle ragadtatva, mint a találékony agyvelő boldog birtokosa? És ebből – amint erősítik – csakugyan törvényt akarnak csináltatni?

Ha akarnak és ha ez a megkülönböztetés csakugyan törvénybe találna iktatódni, abból mindenekelőtt az következik, hogy a női szavazati jogért való mozgalom végre megkapta azt a döntő és végleges érvet, amelyre közömbösek felvilágosítása végett még szükség volt. Abból az következik, hogy a tanítók kívánságait igenis azért igyekeznek a kormányok, úgy ahogy, mégis teljesíteni, mert a tanítónak szavazati joguk van és a tanítónőket azért merik mellőzni, mert nincs szavazati joguk. Abból az következik . . . az következik . . . az következik, hogy a suffragetteknek igenis, mégis, százszor is igazuk van, amikor sorra pofozzák a minisztereket.

*

A hivatalos álláspont körülbelül ez: ugyan kérem, jelentéktelen ügy az egész . . . az összeg is kicsi. . . a nők általában is igénytelenebbek . . . katonai szolgálatot sem végeznek . . . a gyerekszüléssel is mindig elvesznek pár hetet a megfizetett időből . . . jelentéktelen ügy az egész.

Jelentéktelen? De nem jelentéktelen, a mindenségét, először is: négyezer emberről van szó már most is, később – amikor a nem állami tanítónőkre is rákerül a sor – valami tizennyolcezer emberről. Tizennyolcezer ember elégedetlensége és keserősége akkor sem jelentéktelen dolog, ha kubikusokról van szó, hát még akkor, ha tanítókról. (Tizennyolcezer kubikost – férfit – nem merne a kormány megalázni és megrövidíteni, tizennyolcezer tanítót mer, – ha nő.)

Az összeg jelentéktelen? A legkisebb összeg sem jelentéktelen a nyomorúságos tanítói fizetéssel szemben és ha jelentéktelen az összeg, hát – adja meg az állam. Igénytelenek a nők? Ez a munkauzsorások hangja és nem egy állam hangja, így kizsarolók és kizsákmányolók beszélnek, nem az a minisztérium, amelynek, hivatalból van legtöbb köze a kultúrához. És végül: hogy a nők nem végeznek katonai szolgálatot és gyerekszüléssel is elvesznek időről-időre pár hetet a megfizetett időből? Hát itt fogy el az ember türelme . . .

*

Itt fogy el az ember türelme és itt vesz rajta erőt az a kísértés, hogy érvek helyett inzultusokkal dolgozzék. Mert sok organizmust ismerünk, amelynek a cselekvéseit a normális emberi értelem ostobáknak ítéli, de esztelenebb élőlényt a mai államnál igazán nem ismer az emberi értelem.

Íme: ennek az államnak igen fontos a katonája, de azzal, aki katonát szül neki, nem törődik. Szülés nélkül nincs neki katonája, de a katonáskodást többre tartja a szülésnél. Végül: állandóan azon jajveszékél, hogy kevés

az embere, de a gyermekszülést büntetéssel sújtja.

... Nemrégiben a tanítónők valami lakás-pótlékot, vagy drágasági pótlékot kaptak. A pótlékot azonban nem kapta meg minden tanítónő. Két csoportba osztották őket: egyik csoportba a lányokat a másikba az asszonyokat. No és ki találja el: melyik csoport *nem* kapott pótlékot? Ki találja el? . . . Senki se találta el: – az *asszonyok* nem kaptak pótlékot. (Büntetés azért, mert gyerekeket szültek.)

Azt lehetett hinni, hogy ennél nagyobb ostobaság már igazán nem követhető el. Tévedés. Elkövethető. A gyermekek szüléséért járó speciális büntetés után most általános és elvi jellegű büntetés rovatik ki mindenkire, a kiről általában feltehető, hogy gyermeket szülhet. Összefoglaltatik mind a tizenhétcezer: a megfenyítés majd örökre eszükben fogja tartani, milyen hibát követtek el, a mikor nők lettek.

Arról az egész ügyben szó sem esett, azt mondani sem merészelte senki, hogy a tanító, ha nő, kisebb értékű annál a tanítónál, aki férfi. Az iskola az a terület, ahol a nőnek legalább is az egyenlő értéke kétségtelen, de a melyen nemsokára talán – sok komoly hang kívánja – a nő egészen átveszi az uralmat a férfitől. A megaláztatás és a megkülönböztetés tehát végleg és visszavonhatatlanul nem egy értékbeli különbségnek szól, hanem egy nemi különbségnek. Megverjük a gyengébbet abból az egyetlen okból, mert nem tud visszaütni. Az amúgy is siralmas helyzetben levő nő megfenyítjük, mert úgyszólván siralmas a helyzete. És mindezt egy olyan korban, a mikor az emberiségnek egyik legnagyobb és legnemesebb erőfeszítése az, hogy az ilyen igazságtalanságokat kiirtsa és a mikor a legjobb agyvelők a jövő biztosítására, egy egészségesebb, szebb és boldogabb nemzedék létrehozására, a földi élet meg szépítésére nem tudnak mást kigondolni, mint hogy – a munkán kívül – az asszonyt kell felszabadítani: módot kell neki adni a szabad választásra; arra, hogy szabad asszony és szabad anya legyen. A mikor a legkevesebb az, hogy egyenlőjogúvá kell az asszonyt tennünk (mert az igazság az, hogy *többfogúvá* kell tennünk), a mikor az asszony sírva érzi megkötöttségét és másodrangú ember voltának minden terhét...

Ebben a korban! Ha az asszony csak annyira volna tudatos asszony, mint a menynyire osztálytudatos munkás már a munkás, akkor a nőnek a tanítónőben való megbüntetése ellen felkelne most millió asszony egy nagy felkelésben. Egy viharerejű, nagy női mozgalomnak kellene megindulnia, amely megfojtja ezt a boldogtalan ostobaságú tervet, egy

viharerejű női mozgalomnak, mert minden nő ügyéről szó van ebben a tanítónői ügyben. A nők azonban – a pihenő, vagy szenvedő nők – még nem tudják, hogy mindnyájuknak közük van ehhez az üggyhez; azt hiszik, hogy ha jólétben pihennek, vagy a maguk egyéni szenvedését szenvedik, akkor nem árt hat nekik az olyan szándék, mint amely most a tanítónőknek akar ártani és nem segíthet rajtuk a közös, nagy asszonyi törekvés, amely mindnyájuknak jogot és szabadságot akar szerezni. Szegények, ők még ott tartanak, hogy nem is tudják, milyen szegények: milyen nyomorúságos a helyzetük és milyen közös a nyomorúságuk.

*

... Hálát adok neked Istenem, hogy ...

A nő jogi helyzete a kultúrállamokban.

Írta: Szegvári Sándorné.

(Folytatás.)

Az angol férj – ha akarja – teljesen kiszoríthatja feleségét végrendeletéből. Hűtlensége esetében az asszony csak súlyosbított körülmények között kérheti a házasság felbontását.

A *férjes* asszonynak Angolországban és Walesben *nincsen* községi választójoga, míg a *magános* nő, hajadon, özvegy, vagy elvált asszony csak bizonyos feltételek alapján választ és választható a községtanácsokban. A megyei tanácsban a *férjes* asszonynak csak London területén van választójoga, a *magános* asszonynak mindenütt. A férjes asszonynak csak a törvényhatósági szakbizottságoknál van a magános nővel egyenlő aktív és passzív választójoga.

Még hosszú sorát jegyezhetném fel azoknak a törvényeknek, melyek éppen a férjes asszony jogát csorbítják, szabadságát megszorítják, melyek őt úgy a köz-, mint a magánjog terén a magános nőnél kedvezőtlenebb jogi helyzetbe juttatják.

A férjes asszonynak pedig legalább is ugyanannyi érdeke van közvetlen befolyást nyerni a törvényhozásra, mint a magános nőnek. A formális jog szempontjából a nők alárendeltségének és függésének legsötétebb megpecsételéseit a *házassági* törvényekben találjuk.

Európában úgy a házasságjog, mint a jog minden terén legfejlettebb a nőkre vonatkozó törvénykezés Dániában és Norvégiában. *Dánia* aránylag igen kedvező törvényeivel alaposan ismertet meg bennünket Fru Rágn Schou jelentése. A házassági vagyongjog két vonatkozásában nem olyan előnyös, mint a magyar jogszokás.

Az *özvegyi jog* olyan kiterjedésben, mint nálunk, sehol a világon nem illeti meg az asszonyt. A szabad vagyonnal való rendelkezés pedig olyan korlátlanul, mint hazánkban, csak néhány ausztráliai államban, hol a nő már bir politikai jogokkal.

A *dán* asszony külön vagyonával abban az esetben rendelkezik teljes szabadsággal, ha erre nézve házassági szerződést kötött. A házassági szerződés azonban

nem közjegyzői okirat, mint nálunk, hanem jogérvényes ha csak a két szerződő fél írja alá.

Vannak azonban a dán házassági *vagyonjognak* is intézkedései, melyek előnyösebbek a mi törvényeinknél. A dán férj csak felesége *beleegyezésével* diszponálhat az olyan értékekről, melyeket az utóbbi, ingatlan, takarékpénztári betétkönyv, vagy értékpapír formájában a házasságba hozott. A dán férj többet, mint a közös vagyon 5% át nem ajándékozhatja el.

A dán asszony szabadon (tehát férje beleegyezése nélkül is) fogadhat cselédeket, vásárolhat élelmiszereket és ruhákat önmagának és családjának. Ha a férj alkalmatlannak bizonyul az asszony vagyonának kezelésére, az utóbbi őt az értékek kiszolgáltatására kényszerítheti. Dániában is a férj jogaihoz tartozik ugyan a közös lakás kijelölése, *külföldre* azonban nem köteles az asszony férjét követni.

Ha a *házasság felbontását* mindkét fél követeli, akkor minden nehézség nélkül megkapják erre nézve a királyi beleegyezést. (Kgl. Bewilligung.)

A dán asszony viselheti férje nevét, *de erre nem kötelezhető*. Ha akarja, leányneve elé is teheti a »Fru* jelzöt.

A szülői hatalom Dániában elvben az anyát épp úgy illeti, mint az apát. De miután a törvény feltételezi, hogy az apa a kereső fél, a nevelési költségekre nézve az ő akaratát dönt.

Kiskorúak házasságához az anya beleegyezése épp oly szükséges, mint az apáé.

Férj, ha feleségét elhagyja és kitudódik róla, hogy *tartási kötelezettségei elől külföldre akar menekülni, az adósok börtönébe zárható.*

Aránylag sokkal kedvezőbb, mint a többi kultúrországokban Dániában a törvénytelen gyermek és következőképen anyjának helyzete is.

A törvénytelen apának *jogai* nincsenek gyermekével szemben, hanem csak *kötelességei*. Kötelessége gyermeke tartásához hozzájárulni 18-ik életévéig. Gondoskodni tartozik iskoláztatásáról és szakképzetéséről. Fedezni tartozik a keresztlő és a konfirmáció költségeit. Gondoskodni tartozik az anya tartásáról 1 hónapig a szülés előtt és 1 hónapig a szülés után.

Mindezeket az összegeket a gyermek apjának *előre* kell lefizetnie. Ha ezt nem teszi, a hatóság fizet helyette és pereli az apát. Ha a hatóság fedezetet nem talál, akkor az összeget nyilvános pénzekből „Szegénygyámoltás” címen térítik meg. *Gyámoltott félnek* azonban nem az anya, vagy gyermeke, hanem a *törvénytelen apa* szerepel.

Ha ez kötelezettségei elől külföldre akar menekülni, akkor az adósok börtönébe zárható. Csak ebben és a fent jelzett esetben alkalmazzák még Dániában az adósok börtönét.

A dán nők 1908-ban nyerték el a *közvetlen, aktív és passzív* községi választójogot. A magános nők a férfiakéval egyenlő census, a férjes asszonyok férjük adója alapján.

Folytatjuk.

Svájci asszonyok a kenyérkereső pályákon.

Írta: M. 7. Schaffner, Zürich.

(Folytatás)

Harmadik nagy csoportja a kenyérkereső pályáknak: a *kereskedelem*, amely összesen 217.908 embert foglalkoztat és pedig 115.823 nőt és 102.085 férfit, vagyis 53% nő és 47% férfi van ezen a pályán. Az egyes foglalkozási ágak két főcsoportba foglalhatók össze, u. m. a tulajdonképeni kereskedelembe és a vendéglőiparba; az elsöben a nők a foglalkoztatottak 43%-át, a másodikban 68%-át teszik.

Kereskedelem	Az üzemek száma	A foglalkoztatottak száma	Női alkalmazottak	A női alkalmazottak %-a
Élő állatok	8271	2872	117	4
Nyerstermények és építőanyagok	3487	7160	483	6
Mezőgazdasági eszközök	946	1290	241	11
Kő-, agyag-, üveg- és fém-árúk és gépek	3368	9298	2549	27
Fa-, bőr-, kaucsuk és papír-árúk	2517	6367	2956	46
Könyv-, mű- és zene-kereskedés	821	2536	936	37
Szövet, cérna, konfekció és rövidárú kereskedés	6200	17946	9928	51
Kiházásítási üzlet	26	146	93	63
Árúházak és részletüzletek	94	1761	1288	73
Bazár	453	1387	954	69
Élelmiszerek (ital nélkül)	22358	39002	22154	57
Italok	3538	7519	1230	16
Dohány és szivar	906	1525	845	55
Droguistaárúk, kémiai és technikai árúk	647	1954	451	23
Hulladékárúk	436	1172	504	43
Házalóipar	286	347	172	49
Bank	817	6622	345	5
Biztosító-üzlet	822	2551	263	10
Közvetítő üzlet	2325	4776	722	15
	53278	106150	46231	43%o

Hogy a nők az egyes üzletekben milyen minőségben vannak alkalmazva, arra nézve az adatok még nem tettek közzé. Nem tudjuk tehát, hogy hány nő működik önállóan a kereskedelemben, hány elárúsítónő és irodai alkalmazott van az összeszámoltak közt. Ismeretlen az üzemek nagysága is, csupán az állapítható meg, hogy 21.726 kisüzem és 61.377 segédekkel dolgozó üzem van.

Majdnem a fele a kereskedelemmel foglalkozó nőknek az élelmiszer-kereskedelemben van elfoglalva. Sok nőt foglalkoztat továbbá a kézimunka, rövidárú, továbbá a fa-, bőr-, kaucsuk- és papírárú-kereskedelem. Aránylag azonban az árúházakban és bazároknak legnagyobb a női alkalmazottak arányszáma, ahol a nők 73 és 69%-át képezik az összes alkalmazottaknak.

A második főcsoport, vagyis a vendéglő-ipar 101.754 egyént foglalkoztat, kik közt 69.531 nő van. Ezek a következőképen oszlanak meg:

Vendéglős ipar	Az üzemek száma	Az alkalmazottak száma	Női alkalmazottak	Női alkalmazottak %/o-a
Szállók, pensiók, hotelek	6065	48953	31080	63
Vendéglők, korcsmák, népkonyhák, étkezők	20206	46849	33633	71
Koszt- és szállásadók, kifizetők	3563	5952	4868	81
	29834	101754	69531	68%o

Miután a számlálás augusztus 1-én történt, tehát az idegenforgalom főszezonjában, természetes, hogy a szálloda-iparban a női alkalmazottaknak nagyon magas számával, több mint 31.000-rel találkozunk, a téli hónapokban ez a szám mindenesetre sokkal kisebb. A vendéglőkben foglalkoztatott 32 361 nő közt bizonyára sok családtag van, mert az efajta üzletek legnagyobb részében a tulajdonos felesége és leányai is részt vesznek. Kávémérések és antialkoholista vendéglők 473 üzemből 1500 egyént foglalkoztatnak, kik közt 85%o a nő.

(Folytatjuk)

SZEMLE.

A nők választójoga a sajtóban. Július hó folyamán a nők választójoga *mellett* a következő fontosabb cikkek jelentek meg: „Az Újság”-ban vezércikkek: július 14-én, 16-án, 17-én és 21-én (az első három dr. Márkus Dezső kúriai bírótollából); a „Világban július 9-én dr. K. F. cikke és július 23-án vezércikk dr. Várady Zsigmond tollából; „Budapesti Hírlap” július 24-én három hasábos cikk és július 25-én. Emellett Miss Corbett ittléte alkalmából a sajtó legnagyobb része a legrokonszenvesebben foglalkozott a nők választójogának kérdésével. Térszűke miatt részleteket csak a jövő számban idézhetünk. Kivétel a Nepszava, az Alkotmány, az Est, a melyek e hónapban is teljesen agyonhallgatták a kérdést és a mozgalom jelentős eseményeit és a Pesti Hírlap, amely legalacsonyabb rendű mucaiság hangján „mókázik” a feminizmussal.

Új pálya. Királyi beleegyezéssel a belügyminisztériumban most nevezték ki az első nőt számgyakornoknak. Ezzel az *érettségizett* nők előtt új pálya nyílik, amely a számtiszt, számellenőr, számvizsgáló, számtanácsos és aligazgató fokozatain át az igazgatói karrierhez viszi a nőket. Az érettségizett tisztviselőnők e pályán működésük második évében már annyi fizetést kapnak, mint a nem képesített tisztviselőnők legkorábban 15 évi működés után.

Két választójogi tervezet. Dr. Várady Zsigmond országgyűlési képviselő, a kormány-

párt tagja, a Világ július 23-iki számában vezércikket irt a nők választójoga mellett, amelyben, mint első lépést, a következő kategóriákba tartozó nők számára követeli a nők választójogát:

„Közelebb lépve a kérdéshez: szavazatjogot kérünk azoknak a 24 évet elért magyar nőknek, akik, ha férfiak lennének, a választótestület értelmi és anyagi elite-jét képeznék. Ilyenek például:

a) tanítónői, középiskolai érettségi (főgimnázium, reáliskola, kereskedelmi akadémia), posta-, táviráda-tiszti tanfolyamról szóló, vagy hasonló oklevelet nyertek;

b) kereskedelmi, vagy iparüzlettel bírnak és azt személyesen vezetik;

c) mezőgazdaságot saját, legalább húsz holdnyi földjükön önállóan folytatnak, magukat ebből a tevékenységből tartják fenn és az elemi iskolák négy osztályát végezték;

d) önállóan oly ingatlan vagyonnal bírnak, melynek adója az illető helység (város) legtöbb adót fizetői közé felvételre ad jogot.”

Maga a szerző is csak hozzávetőlegesen állítja fel ezeket a kategóriákat. Természetesen nem elégíthet ki bennünket az asszonyok jogainak ilyen szűk köre, de azért loyálisan elismerjük, hogy ez a követelés is annyszor becsületesebb, annyszor radikálisabb, annyszor igazságosabb az egyesült ellenzék választójogi követelésénél, ahány szál asszonyt beengedne az alkotmány sáncaiba. Minthogy amazok egyetlen egy nőt sem bocsátanak be. *Mi természetesen nem elégedhetünk meg kevesebb politikai joggal, mint amennyit a férfiak kapnak.* Ugyancsak értékes dokumentuma a helyzetnek dr. Márkus Dezső, kúriai bírótollából következő törvényjavaslata Az Újság július 17-iki számában:

„Egyéb, nem elvi jelentőségű részleteknek elhagyásával tehát – amelyek közé, mint átmeneti jellegűt, a mostani törvény szerint választásra jogosultak jövőbeli helyzetét is sorozom – lényegében az én tervezetem szerint így alakulna a cselekvő választójogosultságnak törvényes meghatározása, persze nem véglegesen megszerkesztett, hanem csak vázlatos szövegben:

„Országgyűlési képviselő választására jogosult minden magyar állampolgár, férfi és nő, aki huszonnegyedik életévét betöltötte, írni-olvasni tud, a magánjog szerint cselekvőképes, nincs olyan jogerős bírósági határozat hatálya alatt, amely vád alá helyezte, politikai jogait felfüggesztette, vagy államellenes viselkedéséért megfenyítette és mindezek felül vagy

a) bármilyen összegű egyenes állami adót fizet, vagy

b) a polgári iskolát, vagy ezzel egyenlő értékű szakiskolát, vagy annál magasabb fokú tanintézetnek a polgári iskola négy osztályával egyenlő értékű évfolyamát elvégezte, vagy

c) mint hadköteles férfi 1869 óta akár a közös hadseregben, akár a honvédségnél, hadkötelezettségének a törvényes tényleges szolgálattal teljesen eleget tett, tekintet nélkül a tartalékban töltött idő tartamára.”

Ego színművei. A Nemzeti Színház Halmos Izor 3000 koronás vígjáték-pályázatán első helyen Ego (Dr. Rózsavölgyiné Fried Margit) vígjátékát dicsérték meg, de a díjat nem adták ki, mert „inkább színműnek, mint vígjátéknak” ítélték a darabot. A Nemzeti Színház Ego művét az ősz folyamán elő fogja adni. Egonak egyébként más fővárosi színház-nál is van előadásra elfogadott darabja.

A Férfiliga közgyűlése. Április végén tartotta a nők választójogáért küzdő férfiliga ezidei közgyűlését. Az ülés megnyitóját a liga elnöke, *dr. Dirner Gusztáv* tartotta, nagyszabású beszédét lelkes ovációval fogadta az egybegyűlt közönség. *Csury Jenő* pénztáros terjesztette a közgyűlés elé a liga számadásait, mely után *Reinitz Ernő* titkári jelentése következett. A titkári jelentés főleg a liga lefolyt évi működésével foglalkozott. A liga a rendelkezésére álló összes anyagi és erkölcsi eszközökkel odatörekedett, hogy a kitűzött ügyének sikere elé torlódó akadályokat, különösen az előítéleteket, amelyek a férfiak túlnyomóan nagy részében még tagadhatatlanul megvannak, az útból elhárítsák, hogy ezzel a nők politikai jogaikért folyó küzdelmet egész erejével elősegítse. Hogy céljait elérje, a liga a lefolyt évben előadásokat rendezett, röpiratokat adott ki, amelyek általában a nő választójogának ismeretkörét terjesztették. Az előadások közül elsősorban ki kell emelni *dr. C. V. Drysale* londoni mérnök és *dr. Ursin*, a finn képviselőház volt alelnökének kimerítő előadását. Az előadási sorozatnak egyik kimagasló eseménye *dr. Dirner Gusztáv* elnöknek a Reform Club-ban tartott értekezése volt, mely mindazon országok választójogi törvényeivel foglalkozott, ahol a nők politikai jogai már érvényben vannak. Ezt az előadást a liga röpirat formájában is kiadta és a tagoknak ingyenesen megküldte.

A liga jövő évi munkatervéből kiemelendő az a választmányi határozat, mely kimondta, hogy az 1913. évben Budapesten tartandó választójogi nőkongresszus előkészítésében és rendezésében részt kíván venni. Erős agitációt kívánnak kifejteni tagok szerzése érdekében, mert munkájukat csak úgy remélik hathatósabbá tenni, ha minél nagyobb csoport támogatja törekvéseikben.

A titkári jelentés felolvasása után *Glücklich Vilma* a Feministák Egyesülete nevében mondott megleghangú köszönetet azért a kitartó munkáért, melyet a liga és elsősorban annak kiváló elnöke, *dr. Dirner Gusztáv* egyet, tanár, a nők felszabadítása érdekében végez. A tisztikar és választmány megválasztásával véget ért a közgyűlés

A házassági jog reformja Svédországban. A svéd parlament jogi bizottsága jelenleg a házassági jog reformjára vonatkozó javaslatok kidolgozásával foglalkozik, melynek célja a házasságban élő asszonyoknak nagyobb jogi önállóságot biztosítani. A bizottság 12 új tagot vont be a tanácskozásokhoz és pedig 8 férfit és 4 nőt.

Nő mint fogházigazgató. Jenny Porchet asszony az első nő, ki mint államhivatalnok a fogházigazgató súlyos állását tölti be Svájc Aigle nevű városkájában. Eredetileg férje volt a fogházigazgató, kinek két évi súlyos betegsége alatt az asszony vezette a fogház igazgatását. Férje halála után a kiírt állásra ő is pályázott s némi küzdelem után sikerült is elérnie, hogy egy évi próbadíre őt bízták meg. Hivatalát oly fényesen töltötte be, hogy az év lejártával állásában megerősítették. Mme Porchet jelenleg 52 éves és 7 gyermek anyja.

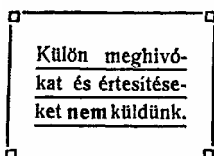
Nő nem sértheti meg az embert. Július 12-iki kelettel vettük a következő, katonai körökből eredő levelet: „A tegnapi esti lapok Härtl Lujza esetével kapcsolatban egyöntetűen hozzák Boroevics Lázár hadtestparancsnoknak azt a kijelentését, melyet a törvényszék előtt felesküdt katonatisztek is megerősítettek, hogy „nő nem sértheti meg az embert.” Nincs ugyan kizárva, hogy ezt még utólagosan megcáfolják (nem cáfolták meg. Szerk.), de minden logikusan gondolkodó ember előtt világos: a nyilatkozat tényleg megtörtént és az a körülmény, hogy készületlenül, tehát szinte ösztönszerűleg szaladt ki a hadtestparancsnok úr száján, szavatul érte, hogy itt nem egy véletlen „elszólásról”, hanem a férfinak vérré vált nézetéről van szó.

Ha ez a nyilatkozat csupán egy megbántott férfi haragjának kitérése volna, akkor megbocsáthatnók neki vagy elnézően mosolyoghatnánk felette, hiszen végtére a harminc éves háború ideje nincs annyira mögöttünk, hogy a becsületes „Landsknecht-ek világnézetének sugara ne hatolnának a jelenkorba. Ezt a nyilatkozatot azonban olyan férfi tette, aki egyidejűleg előkelő tagja a mi nagyratartott hadseregünknek, az a körülmény pedig, hogy a tanúként szereplő tisztek minden habozás nélkül nyilvánosságra hozták e véleményyt, amelyet utóvégre egyszerűen el is hallgathattak volna, bizonyítja, hogy ez a felfogás katonatisztek és a hadsereg szempontjából természetes és magától értetődő.

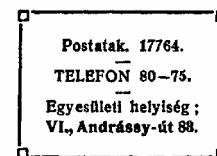
Ezt a mozzanatot azonban meg kell bélyegeznünk, mert bár köztudomású, hogy tisztikarunk mindig az uraságtól levett világnézetek konzerváló intézete volt és ennek következtében ma szociális szempontból őskori és középkori nézetek múzeuma, jobban mondva lomtára lehetne, mégsem tűrhető, hogy ezt az inzultust, mely anyánkat, feleségünket és testvéreinket egyformán éri, nyugodtan tudomásul vegyük és felette napirendre térjünk.

A hadtestparancsnok, aki ezt a merész kiszólást elkövette, önmagát is sújtotta ugyan kijelentésével, mert az nemcsak annak szól, aki vele szemben éppen azt az eljárást „tanúsította”, amely katonakörökben igen szokásos, hanem saját édesanyját, vagy annak emlékét is bemocskolta vele.

De itt nem a hadtestparancsnokról van szó, hanem az asszony tekintélyéről, méltánylásáról a tisztikarban. Ezért remélem, hogy Ön, igen tisztelt Asszonyom, utat és módot talál arra nézve, hogy egy ilyen anakronisztikus nézet a nyilvánosság előtt megtorlásban részesüljön. Akár cikk útján, akár a hadtestparancsnok úr ellen minden művelt, öntudatos nő részéről indítandó társadalmi bojkott formájában történjék is, de kell, hogy a huszadik század asszonyai számára az őket megillető tisztelet és méltánylást kivívjuk. Mozgalmuk egy nagyrabecslő hive.

**A NŐTISZTVESELŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE
 ÉS ARADI, NAGYVÁRADI, SZOMBATHELYI,
 TEMESVÁRI FIOKEGYESÜLETEINEK
 HIVATALOS ÉRTESTITÉSEI.**

A szerkesztésért felelős; Gergely Janka.

Az egyesületek tagjai díjtalanul kapják a lapot. – Évi tagdíj rendes tagoknak 12 K, kültagoknak 6 K.

Margitszigeti ünnepélyünk (1. a fedőlapon levő meghívót) nagyon szórakoztatónak ígérkezik. A tagtársak buzzalmára a jegyek elhelyezése körül annnyival is inkább számíthatunk, mert nagyon sokan szabadságon vannak és ezek helyett is az itthon levőknek kell szorgoskodniok. Tiszteletjegyeket ezúttal nem küldünk ki, a személyes agitációnak tehát ezúttal még nagyobb tere van, mint más alkalommal. Számíthatunk is itthon levő tagtársaink osztatlan érdeklődésére.

Az ünnepély műsora teljes mértékben meg is érdemi ezt az érdeklődést. Közreműködnek az estélyen: *Paulini Béla*, aki mesél, jósol, meséit illusztrálja; a *Projektograf r-t. egy mozi*-előadással, egyesületünk énekkara és az e célra szervezett tréfás zenekar, kigyóemberek, kucsberek és planetások stb. stb. A honvédzenekar *Bachó* karmester vezetése alatt játszik egész este a szabadban, a teremben a tánchoz pedig cigányzene lesz.

Ne kíméljünk munkát és fáradságot estélyünk sikere érdekében és helyezzünk el sok jegyet; áruk a szigetre szóló belépti díjjal együtt 2 kor. Az estély pontosan 8 órakor kezdődik.

Júliusi krónika.

A vasárnapi munkaszünet és nyolc órai záróra tárgyában a Kereskedő Ifjak Társulata július 7-én nagygyűlést rendezett, melyen egyesületünket.

Gergely Janka elnök és *Klein Laura* választmányi tag képviselte. A nagygyűlés többek hozzászólása után a következő határozati javaslatot fogadta el:

„A Kereskedő Ifjak Társulata 1912. évi július 7-én Budapesten megtartott országos értekezlete a legmélyebb sajnálattal látja, hogy az üzletek vasárnapi, illetve esti zárórája még mindig nincs törvényesen rendezve. Megállapítja, hogy e kérdés rendezéséért immár több mint négy évtizede küzd az egész magyar kereskedői kar – hiába. De megállapítja az országos értekezlet azt is, hogy a vasárnapi és esti üzletzárás törvényes rendezése nemcsak főnök és alkalmazott egyöntetű kívánása, hanem kívánja azt az egész ország közönsége is és hogy e kérdés megelőbbi törvényes rendezésének egyetlen társadalmi osztály sem állja útját, miért is azon kéréssel fordul a nagyméltóságú kereskedelemügyi miniszter úrhoz, terjesszen sürgősen oly irányú törvénytervezetet a képviselőház elé, amelyben az egész ország területén a kereskedelem minden munkása részére biztosítsák az általános és teljes, kivételt és felfüggesztést kizáró 36 óras vasárnapi munkaszünet és az esti nyolcórás záróra.*

A kereskedelmi minisztert a nagygyűlésen *Diószeghy József* osztálytanácsos képviselte, aki a miniszter megbízásából kijelentette, hogy az üzleti zárórára vonatkozó törvény tervezetben már elkészült és ez év folyamán a képviselőház elé kerül, előzőleg azonban a miniszter bemutatja az érdekeltek bevonásával összehívandó ankétnek.

Egyesületünk belélete. Az elmúlt hónap épen-séggel nem állott a nyári tétlenség jegyében. Vigalmi bizottsággal ülései, alkalmi énekkarunk és a tréfás zenekar próbái nagyon élénk életet vittek az egyesületbe. De nem merült ki minden munkánk a margitszigeti ünnepély előkészítésében. Egyesületünk minden egyes szerve derekasan dolgozott. A taglétszámban örvedetes gyarapodás állott be, amennyiben júliusi választmányi ülésünkön 56 tagot vettünk fel az egyesületbe és 95 tag elhelyezéséről tett jelentést az iroda.

Sétahajózásaink is érdeklődéssel találkoztak, ellenben kirándulásainkon nem igen vettek részt a tagtársak, amit annnyival inkább sajnálunk, mert egyre szebb és szebb vidékekre jutunk a kirándulásokon és mind intenzívebben élvezzük a turisztika nyújtotta örömeiket.

Összejövetelek augusztusban.

3-án kerti ünnepély a Margit-szigeten (1. meghívót a lap fedőlapiján).

7-én, 14-én, 21-én és 28-án sétahajózások Ujpestre. Találkozás a Lipótvárosi hajóállomáson (Arany János-u.) este 8⁴ órakor.

11-én vasárnap kirándulás. Útirány: Hűvösvölgy – Nagykovácsi – Máriaremete – Hűvösvölgy. Gyaloglás 5 óra. Találkozás a Hűvösvölgyi „végállomáson” reggel 8 órakor. Villamosköltség 60 fillér.

25-én vasárnap hajókirándulás Visegrádra.

Indulás az Eötvös-térről reggel Spórák, a hajó este 1/10 órakor érkezik vissza. Költség oda-vissza I. osztály 2 K.

Felhívás. Tanulni szeretnék több tagtárssal együtt kamatszámítást, törlesztési terve készítését és könyvvitelt

Kérem, hogy e tárgyak iránt érdeklődő tagtársak jelentkezzenek a titkárságnál, hogy az egyesület ilyen tanfolyamot szervezhessen. *Vida Böske.*

Az augusztusi lakásváltozások sürgős bejelentését kérjük!

Kartársnök, mindenki idejében gondoskodjék *nyugdíjbiztosításáról* és kérjen a beiratkozásra vonatkozó nyomtatványokat a *Magántisztviselők Országos Nyugdíjgyezetől*, V., Báthory-u. 5. Részletes felvilágosítás egyesületünkben is kapható.

Temesvár.

Egyesületünk által az Alsódunára rendezett kirándulás fényesen sikerült. A kirándulók megismerték természeti szépségekben oly gazdag házunk legszebb, legromantikusabb vidékeit, melyeknek történelmi fontossága is külön fejezetet követel a magyar történelemben. A kirándulás résztvevői felejthetetlen emlékekkel tértek vissza, a látottakkal annyira nem tudtak betelni, hogy évről-évre szeretnének hasonló kellemes és tanulságos kiránduláson résztvenni. Erre való tekintettel ajánlatos volna az útiköltség előteremtésére a takarékoskodást már most megkezdeni, hogy a következő nyáron esetleg Itáliába vagy Ausztriába irányuló több napra terjedő kirándulást rendezhessünk. A felkeresendő vidéket ugyancsak a jövő nyáron kölcsönös megegyezés szerint állapítjuk meg. *Löwy Ilonka* kisasszony késznek nyilatkozott a tagok megtakarított összegeinek oly célból való átvételére, hogy azokat a Polgári takarékpénztárnál hasznóhajtóan elhelyezze.

Egyesületi helyiségünk javítási munkák miatt nem volt az utóbbi vasárnapokon hozzáférhető. Ertesítjük a tagokat, hogy ezekkel a munkákkal elkészültek és így a rendszeres összejöveteleket vasárnaponként délelőtt 11–12 óra között most már megtarthatjuk, mely alkalmakkor azok a tagok, akik valamelyik szaktanfolyamot látogattak, bizonyítványukat átvehetik.

Tenner Dóra.

Ügyvezetőség:
V. ker., Mária Valéria-
utca 12. II. em.
TELEFON: 142—40.
Postatakarékpénz-
tári cheque-
számja: 24625. sz.

**A FEMINISTÁK EGYESÜLETÉNEK,
VALAMINT FELVIDÉKI ÉS NAGYVÁRADI
FÍÓKEGYESÜLETEINEK
HIVATALOS KÖZLEMÉNYEI.**

Gyakorlati Tanácsadó
V. ker., Mária Valéria-
utca 12. II. em.
Hivatalos órák: kedden
és pénteken 6—8-ig.
Magántanítónők elhe-
lyezése ugyanekkor.

A szerkesztésért felelős: Glücklich Vilma. – Tagsági díj tetszés szerint; legalább évi 10 korona.

A politikai propaganda költségeinek fedezé-
séhez újabban hozzájárultak:

Dorosuli Ferencné, Zagreb, a horvát posta- kezelőnek nevében	10.— K
Gomperzné Róza, koszorúmegváltás a „Pester Lloyd“ útján	50.— K
Szirmay Oszkárné (pótlás a múlt hóban téve- sen kimutatott 23 koronához)	3.— K
Eddigi gyűjtésünk	8842.96 K
Összesen	8905.96 K

Gyakorlati Tanácsadónk javára befolyt:

Dirnfeld Janka gyűjtése	25.— K
Özv. Horn Antalnénál újabb adománya	40.— K
Salgó Béla gyűjtése	100.— K
Schwimmer Franciska gyűjtése	70.— K
Összesen	235.— K

Augusztusi munkaterv.

Keresve sem találhatnánk egyesületünk politikai törekvéseinek igazolására súlyosabb argumentumot, mint azt a szörnyű jogfosztást, amellyel a *vallás- és közoktatásügyi minisztérium* a XX. században *le akarja rombolni a tanítóság egyenjogúságának ősi intézményét, egyikét a keveseknek, amelyekben Magyarország eddig liberálisabb volt a külföldnél.*

Minden igazságos embernek kötelessége, hogy lehetetlenné tegye ennek a reakciós fenyegetésnek beváltását és hogy kivegye részét a nő választójogának kivívásából, nehogy jövőben ilyen merénylet érhesse az annyira szükséges magyar kulturális haladás nőmunkáit. Ezt a belátást, ezt a meggyőződést kell mélyen meggyökereztetnünk és gyors kifejlésre vinnünk a most kezdődő hónapban *Ha a választójogi reform ősszel megvalósulna anélkül, hogy a nőket is bebocsátanák az alkotmány sáncaiba, a mai asszonyok aligha érnék meg a nő polgárjogainak törvénybeigrtását.* Azért ennek nem szabad megtörténnie! Biztató híradások újságolják, hogy a kormány javaslata a nők választójogát is magában foglalja. *Lelkesen agítáljunk, hogy senki se merje ellenezni a magyar asszonyok felszabadítását, akik oly döntő bizonyítékát adták politikai érettségüknek 1848. előtt, mielőtt elveszítették volna ősi jogaikat. Ne engedjük feledésbe menni, hogy Kossuth Lajos, Wesselényi Miklós asszonyok követői voltak!*

A magyar tanítónőket a most készülő fizetésrendezés ugyanoly súlyos jogfosztással fenyegeti, aminővel az 1848-iki törvények a magyar asszonyokat sújtotta. *A magyar asszonyok összessége köteles magáévá tenni a tanítónők ügyét és megmutatni, hogy a lefolyt 64 év alatt mivé fejlődött az asszonyt szolidaritás!*

Mindennemű felvilágosításra, megbeszélésre alkalmat nyújtanak egyesületünk hivatalos órái (kedden és pénteken d. u. 6—8-ig, telefon 142—40), vagy a kongresszusi iroda, amely minden hétköznap d. e. 10 órától d. u. 5-ig áll rendelkezésre (VII., István-út 67., telefon 117-58.).

Bel- és külföldi nyaraló- és furdóhelyeken toborozunk a jövő évi kongresszusra látogatót, eszméink győzedelmének kivívására harcos társakat!

Júliusi krónika.

Országos tanítónőgyűlésünk fényesen sikerült; az ország minden részéből egybegyűlt résztvevők nagy száma, a tanítóegyesületek és testületek képvisellete, az üdvözlő, helyeslő és csatlakozást bejelentő átiratok száma súlyt kölcsönzött az impozáns tiltakozásnak, amelyben egy elkeseredett és küzdelemre kész, összetartó, harcos sereg foglalt állást az őket fenyegető merénylet ellen.

Ügyvezetőnk megnyitó szavaiban röviden ismertette azt a veszedelmet, melynek részleteit már lapunk májusi számának vezetőcikkében fejtette ki. Felhívta a gyűlés figyelmét arra, hogy éppen a gyűlés napján jutott köztudomásra az az igazságtalanság, amely a Magyar Gazdasszonyok Egyesületének cinkotai leánynevelő-intézetében működő 8 tanítónőt fosztja meg állásától.

Részletesen ismertette a tanítónők helyzetét *Lugmayerné Tóth Erzsébet* tagtársunk, akit az Állami Tanítók Orsz. Egyesülete, áprilisi közgyűlésén alelnökké választott meg. Tartalmas és érdekes, óriási lelkesedéssel fogadott beszédét lapunk más helyén egész terjedelmében közöljük.

Egyesületünk határozati javaslatát politikai bizottságunk elnöke, *Schwimmer Rózsa* indokolta és terjesztette elő; a *Rigó Szeréna* kiegészítő indítványával megtoldva egyhangúan elfogadott határozati javaslat többek közt kimondja:

„*hogy pedig jövőben a tanítónő munkájának értékét legjobban ismerő volt növendékei: a felnőtt leányok és családanyák, valamint maguk a tanítónők is beleszólhassanak lelkiismeretes kötelességteljesítésük méltányos díjának megállapításába: a nagygyűlés nyomatékosan követeli a nők választójogának sürgős törvénybeiktatását.*

Kötelességévé teszi a gyűlés az összes résztvevőknek, hogy a testületük útján igyekezzenek a törvényhatóságot arra bírni, hogy a tanítói fizetésrendezés sérelmes pontjai ellen írjon fel a kormányhoz és törvényhozáshoz.” A határozati javaslatához a Budapest környékén működő tanítónők körének elnöke, *Báthory Vilmosné*, szólott, kiemelve azoknak a tanyóknak sérelmét, akik a *családi pótlék* kiutalásakor elvesztik *működési pótlékukat*; ugyanerről a sérelemtől számolt be *gróf Porciáné Popesku Jenny*, a fiúmei tanító-egyesület kiküldötte; *Rigó Szeréna* a nagyváradi tanítónők erélyes állásfoglalásáról számolt be és indítványozta, hogy a nagyváradiak mintájára *minden tanítótestület tagjai törvényhatóságuk útján tiltakozzanak e jogfosztás ellen.*

Igazságos érzésű és politikai befolyással rendelkező férfiak közül *Giesswein Sándor* és *Pető Sándor* képviselők élő szóval, *Molnár Viktor* ny. államtitkár Írásban fejezték ki helyeslésüket és a mozgalom támogatására készségüket. Nekik, valamint *Biró Lajos-nak*, aki Az Újság július 7-i számában közölt fényes cikkével bizonyította, hogy megértő híve az igazi demokráciának és egyszersmid elhárította a lap munkatársairól azt az ódiomot, mintha solidarisak volnának az ott előbb megjelent, a lapot és a cikk íróját megszegyenítő antifeminista cikkel, e helyen is igaz hálánkat fejezzük ki.

Számos testület helyezte kilátásba egyesületünkhöz csatlakozását a szeptemberi évnvítő értekezlet alkalmával.

A Felvidéki Feministák Egyesületének megbízásából közöljük, hogy a pénztárosi teendőket *Diamantné Vajda Anikó* vette át.

A Nők Választójogi Világszövetségének VII. Kongresszusa.

Budapest, 1913. június.

IRODA:

Telefon: 117—58.

VII., ISTVÁN-ÚT 67.

A szerkesztésért felelős: **POGÁNY PAULA.**

Sürgőnycím: **SUFFRAGIUM.**

Gyűjtésünkhöz újabban hozzájárultak:

<i>Ágoston Péterné</i> , Nagyvárad	15.— K
<i>dr. Bálint Aranka gyűjtőívén:</i>	
„Jó szívvel“	50.— „
<i>Békássy Elemérné</i> , O-Barok:	
<i>Miss Corbett látogatása feletti örömben</i>	20.— „
<i>Bothos Gyuláné gyűjtőívén:</i>	
<i>Paál Gyuláné</i>	10.— „
<i>Bertalan Vera</i> , Gödöllő, gyűjtőívén:	
<i>M. N. 5.—, R. Z. 2.—</i>	7.— „
<i>Miss Corbett gyűjtőívén:</i>	
<i>maróti Fürst Bertalan</i>	100.— „
<i>jánosi Engel Aurél</i>	50.— „
<i>Felvidéki Feministák Egyesülete:</i>	
<i>Trencsénteplici park-ünnepély tiszta</i>	
<i>jövedelme</i>	1500.— „
<i>Fleischmann Jessy gyűjtőívén:</i>	
<i>Kardos József 1.—, Hermann Anna 1.—,</i>	
<i>Löwy Gyula 1.—, R. P. 1.—, Fiun 1.—,</i>	
<i>Klauber 5.—</i>	10.— „
<i>br. Ghillány Imre</i> orsz. képviselő	50.— „
<i>Hainiss Berta gyógyszerész</i> , Palánka	10.— „
<i>Hajóünnepély utólagos jövedelme</i>	57.50 „
<i>Izraelita jótékony négyelet</i> , Sümeg	20.— „
<i>Jemnitz Jolán</i>	50.— „
<i>Kamat (Keresk. bank)</i>	99.60 „
<i>Karácsonyi bolt vidéki árusításából</i>	74.— „
<i>Márkus Zsigáné gyűjtőívén:</i>	
<i>Pauncz Sándor 50.—, Dán Leo 20.—,</i>	
<i>N. N. 50.—, Kánitz Ignác Fiai 20.—,</i>	
<i>N. N. 20.—, Deutsch Rudolf 20.—,</i>	
<i>Deutsch Dezső 20.—</i>	200.— „
<i>Schnur Nelly</i> perselygyűjtése	2.88 „
<i>Strasser Alfrédné</i>	10.— „
<i>Svábhegyi Corbett-előadás bevétele</i>	506.83 „
<i>Ungár Dezsőné gyűjtőívén:</i>	
<i>Bischitz Artur</i>	50.— „
<i>Wohl Ilona</i> , Nagyvárad gyűjtőívén:	
<i>Matolay György 2.—, Vámos Gyula</i>	
<i>2.—, Wohl Ilona 5.—, N. N. ügyvéd</i>	
<i>5.—, X. Y. dr. 5.—, Friedländer Ernő</i>	
<i>5.—, dr. Friedländer János 5.—</i>	26.— „
<i>Eddigi gyűjtésünk</i>	<u>28.838.17</u> „
Összesen	81.756.98 K

Július havi beszámoló

nagyrészt *Miss Cicely Dean Corbett* előadásaira fog szorítkozni. Bár az iroda munkája nem szünetelt, sőt önkéntes munkatársak buzgó segítségével, fokozott mértékben dolgozhatott a kongresszust előkészítő munkálatokon, mégis örömmel mondunk le e munka részletezéséről, hogy kedves vendégünk agitatorikus előadásairól minél bővebben írassunk.

Miss Corbett július 21-én tartotta első előadását Trencsénteplicen, a Felvidéki Feministák Egyesületének *Engel Berta* tagtársunk által rendezett parkünnepélye keretében. Hogy választójogi nőmozgalmunk mennyit köszönhet *Engel Berta* önzetlen áldozatkészségének, azt e lap olvasói jól tudhatják. A trencsénteplici parkünnepély rendezésével újabb hálára kötelezte az ország asszonyait, mert nemcsak a fényes anyagi eredménnyel járult ahhoz, hogy kongresszusunk előkészítési munkálatai minél simábban nyerhessenek befejezést, hanem egész vármegyékre kiható propagandája mozgalmunknak számtalan hívet és kongresszusunknak sok barátot szerzett. *Miss Cicely Corbett* szereplése és elnökünknek, gróf Teleki Sándornénak előadása kétségkívül nagyban hozzájárult az ünnepély sikeréhez és ahhoz az osztatlan érdeklődéshez, mely megyszerte nyilvánult az ünnepély iránt. *Miss Corbett* előadásában erősen hangsúlyozta a kongresszus jelentőségét és beszélt arról is, milyen várakozással tekintenek Nagybritannia asszonyai e kongresszus elé. Előtte gróf Teleki Sándorné tartott nagyszabású és mély hatást keltett előadást magyar nyelven. A tolmácsolást *Schwimmet Rózsa* vállalta; *Miss Corbett* előadását magyar nyelven, gróf Teleki Sándorné előadását német nyelven tolmácsolta a jelenlevő internacionális közönségnek. Nemcsak a felvidéki, hanem a fővárosi sajtó is szimpátiával foglalkozott e nagyérdekességű eseménnyel, sőt *Teleki grófné* szellemes előadását a Budapesti Hírlap és a Világ egész terjedelmében leközölte.

A parkünnepély késő éjszakáig, sőt — tánccal lévén egybekötve — másnap reggelig tartott; a Felvidéki Feministák Egyesületének tagjai és Trencsénteplici firtóvendégei közül sokan kitartóan segédkeztek *Engel Berta* tagtársunknak a rendezés százféle munkájában, fáradozásukért e helyütt is hálás köszönetet mondunk a lelkes gárdának.

Július 22-én érkezett *Miss Corbett* Budapestre, 23-án már frissen, „munkarakészen” megtartotta svábhegyi előadását. A kedvezőtlen idő ellenére, a Svábhegy szálloda terme és terrassa zsúfolásig megtelt érdeklődő közönséggel. Nemcsak a Svábhegyen nyaralók jöttek el tömegesen, hanem a Zugliget és Hűvösvölgy lakói is felrándultak az előadáshoz. Osztatlan figyelemmel kísérték *Miss Corbett* előadását és hogy kedves vendégünk szavai nem maradtak hatástalanok, bizonyítja, hogy elő-

A „Sirius” szabadkőműves páholy múlt számunkból helyszüke miatt kimaradt levelét itt közöljük: Válaszolva f. é. IV/15-én kelt n. b. levelükre, tudatjuk, hogy szívesen indítottuk meg körünkben a gyűjtést és annak első eredményeképpen 50 K-át utaltunk át időközben. Ősszel folytatni fogjuk fáradozásunkat. Ami pedig az elvi szempontot illeti, tagjaink túlnyomó része a választójog kiterjesztésétől azon nőkre, kik önálló keregettel és kulturális cenzussal bírnak, nem idegenkedik, sőt azt szívesen látna megvalósulni. Kiváló tisztelettel *Steinacker Artúr* s. k. főmester.

Bizunk benne, hogy az őszi gyűjtés eredménye szép összeggel fogja gyarapítani alapunkat.

adás után számosan jelentkeztek munkára és vállalkoztak arra, hogy a kongresszus érdekében nagyobb propagandát fognak kifejteni.

Miss Corbett előadását ez alkalommal is *Schwimmer Rózsa* tolmácsolta. A tolmácsolás után vita következett, mely *dr. Lénárt Jenő*, *Rényi Oszkár* felszólalásai és Miss Corbett meggyőző argumentumai után befejezést is nyert.

A nagyszerű előadás rendezését *Kármánné H. Márta* és *Seenger Ida* tagtársak végezték, hála és köszönet jár érte mindannyiunk részéről. Az előadást megelőző five o'clock-tea alkalmával *Reisz Rózi*, *Kármán Böske*, *Polgár Ilonka* és mások buzgólkodtak fáradhatatlanul, nyomtatványrússítással, virágeladással gazdagítva egyidejűleg az előadás jövedelmét.

Miss Corbett a hozzá tömegesen érkező meghívások közül elsősorban *dr. megyeri Megyery Izidor és neje* kérésének tett eleget. E hó 28-án *Kenyérmezőre* utazott vendégszerető tagtársunk látogatására, mely alkalommal a megye notabilitásai körében is sok hívet szerzett mozgalmunknak.

A tátrafüredi előadás lapzártá után, e hó 31-én lévén, erről csak a jövő számban referálhatunk.

Julius hóban kaptuk a Magyarországi Nőegyesületek Szövetségétől a következő átiratot:

„A Magyarországi Nőegyesületek Szövetsége köszönettel vette a Nők Választójogi Világszövetsége VII. Kongresszusát előkészítő bizottságnak felszólítását, hogy a kongresszus előkészítése munkájában és a külföldi vendégek fogadásában résztvegyen.

A M. N. Sz.-nek Tanácsa júniusi ülésében elhatározta, hogy a felszólításnak eleget téve, az előkészítő bizottságnak rendelkezésére bocsátja a Sz. kivételes lapját a kongresszust ismertető cikk közlésére s a maga részéről is felszólítja majd a Sz.-et alkotó egyesületeket, hogy úgy testületileg, mint személyenként vegyenek részt a kongresszusban. Elhatározta továbbá, hogy mint az International Council of Women magyarországi tagja, készséggel közvetíti a többi National Councils-nak szóló meghívásokat.

örömmel értesítem Méltóságos Grófnét, hogy a M. N. Sz.-nek elnöke és alelnöke, Tanácsának másik két tagja, valamint német szakosztályának elnöke a kongresszus ideje alatt szívesen látja lunchre vagy teára a külföldi tagok kisebb-nagyobb csoportjait, esetleg egy nagyobb számarányú fogadás keretében is.

A Szövetség reméli is és óhajtja, hogy tisztikárának és Tanácsának minden tagja részt fog venni a N. V. V. itteni közgyűlésében.

Az Előkészítő-Bizottságnak a legteljesebb sikert kívánja tisztelettel, Eberhardban. 1912. június havi Tanácsülésből *Gróf Apponyi Albertné*, mint a M. N. Sz.-nek elnöke.

Nagy örömmel tölt el bennünket, hogy segítőtársakra találtunk az M. N. Sz. nagyrabecsült vezetőségében is; a kongresszus sikerének újabb biztosítékát látjuk

abban a szíves készségben, melyről fenti sorok tanúskodnak.

Augusztusi munkaterv.

Augusztus 3-án *Miss Cicely Corbett* előadása *Tátra-Lomnicon* a Palace-szálló termében. Miss Corbett előadását five o'clock-tea előzi meg.

A tátrafüredi és tátralomnici, valamint a svábhegyi Corbett-előadások nagy feltűnést keltett szép plakáttervét *gróf Batthyány Gyula* készítette számunkra. Őszinte köszönettel adózunk érte e helyütt is. A tátra előadások rendezését *Radnay Károlyné*, továbbá *Winternitz Kitty* tagtársak és mások vállalták, Munkájukról reméljük, lesz alkalmunk a jövő számban bőven beszámolni.

Július végén, illetve augusztus elején – a pontos dátum még nincs megállapítva – Szovátafürdőn a nagyváradi Feministák Egyesületének elnöke, *Huzella Gyuláné* tart előadást a kongresszus céljai javára.

A Felvidéki Feministák Egyesülete augusztus hóban műkedvelő színielőadást tervez Vágújhelyen. Az előadás tiszta jövedelmét ez alkalommal is a kongresszusnak utalják át.

Ugyancsak augusztus hóra tervez pénztárosunk *Dirnfeld Janka Keszthely-fürdőn* egy nagyszabású ünnepélyt a kongresszus javára.

A kongresszust hirdető plakátok elhelyezésére kérjük nemcsak a fővárosban, hanem vidéken és külföldön tartózkodó tagtársainkat is. Kívánatra az iroda készséggel küld magyar, német, angol vagy francia nyelvű plakátokat elhelyezés céljából.